

EFECTELE DECIZIILOR CURȚII CONSTITUȚIONALE ȘI STATUL DE DREPT*

Domnia legii, caracteristică esențială a statului de drept, impune obligația respectării legii și a supremației Constituției, dar, în același timp, prin instituirea controlului constituționalității legilor, presupune investirea cu o anumită autoritate, cu o forță juridică deosebită a actelor pe care le emit autoritățile publice care au misiunea de a se pronunța asupra conformității legii cu Constituția.

Curtea Constituțională, instituție apărută pentru prima dată în istoria constituțională a României în 1991, a fost investită prin Legea fundamentală cu misiunea principală de a exercita controlul constituționalității legilor, a regulamentelor parlamentare și a ordonanțelor emise de Guvern în baza delegării legislative.

Deși Legea nr.47/1992 de organizare și funcționare a Curții Constituționale definește această instituție ca "unică autoritate de jurisdicție constituțională", având ca scop garantarea supremației Constituției, fără a-i conferi expres un rol politic, opinia majoritară în doctrină consideră Curtea Constituțională ca organ politico-jurisdicțional[1] Adepții acestui punct de vedere, la care ne raliem, găsesc fundamentul dimensiunii politice a naturii Curții Constituționale în modul de numire a membrilor săi, pe de o parte, și, pe de altă parte, în faptul că atribuțiile Curții, chiar și cele care nu se circumscriu controlului constituționalității legilor, regulamentelor parlamentare și ordonanțelor Guvernului, vizează în fond tot aplicarea și respectarea Constituției, care este atât un document politic cât și juridic. O altă justificare a afirmării dimensiunii politice a Curții Constituționale o constituie, în opinia noastră, și rolul său de influențare a procesului de legiferare, care nu poate fi contestat. În numeroase decizii, Curtea a precizat, însă, în mod corect, rolul său de "*legislator negativ*", potrivit formulei utilizate de Hans Kelsen, subliniind că nu se poate substitui Parlamentului pentru omisiuni de reglementare sau pentru a modifica o dispoziție legală atacată în fața sa.[2]

Instrumentul juridic prin care Curtea Constituțională se exprimă și probează, în același timp, măsura în care își realizează efectiv atribuțiile prevăzute de Constituție este decizia. Sub acest aspect, este de relevat că în Constituție, la art.145, nu se tratează decât despre decizii, în timp ce în Legea nr.47/1992, ținându-se seama de natura atribuțiilor constituționale ale Curții și de modalitățile de exercitare a acestora, nuanțate prin formulările diverse cuprinse la art.144 din Constituție, se utilizează, pentru atribuțiile prevăzute la lit.d), e), g), h), denumirea care nu este prevăzută de Constituție, de "*hotărâri*", deși, în esență, nu există deosebiri de consecințe juridice între cele două categorii de acte. Categorisirea unora din actele Curții Constituționale ca "*hotărâri*" a fost considerată vulnerabilă în doctrină, "*întrucât excede dispozițiilor constituționale*".[3]

O importantă și actuală problemă, viu discutată în legătură cu activitatea noilor Curți Constituționale din țările Europei centrale și estice, vizează "*efectivitatea justiției constituționale*", măsura în care "*textele care sunt magnifice*" se și aplică.[1] Evaluarea rezultatelor obținute de Curtea Constituțională a României în cei opt ani existență, pusă evidentă, pe o parte, principalii indicatori statistici ai activității și, altă autoritatea care se bucură deciziile pronunțate Curte, permite concluzii pot prezenta un interes aparte pentru examinarea modului care, țara noastră, este înțeleasă și receptată ideea

controlului constituționalității legilor, regulamentelor parlamentare ordonanțelor guvernamentale, precum își exercită rolul său ca factor echilibru între puterile statului apărătoare drepturilor omului libertăților fundamentale.

Sub raport cantitativ, câteva cifre sunt semnificative pentru a sublinia că, prin activitatea sa, Curtea Constituțională s-a afirmat în conștiința publică ca o instituție deplin implicată în viața politică și juridică, care își aduce contribuția sa în opera laborioasă de construcție a statului de drept. Astfel, de la înființare până în prezent, Curtea Constituțională a avut de soluționat 2075 de sesizări care i-au fost adresate conform atribuțiilor constituționale ce-i revin, pronunțând, în total, 1855 de decizii și hotărâri, precum și un aviz consultativ, acesta din urmă în legătură cu o propunere de suspendare din funcție a Președintelui României, ce i-a fost adresată în anul 1994, în baza art.144 lit.f) din Constituție. Referindu-ne numai la principalele atribuții de control al constituționalității, menționăm că, din totalul deciziilor pronunțate de Curte, 71 au fost date în exercitarea atribuției de control abstract, *a priori*, prevăzut de art.144 lit.a) din Constituție, cu privire la constituționalitatea legilor adoptate de Parlament înainte de promulgare, 13 decizii *a posteriori*, cu privire la constituționalitatea regulamentelor parlamentare, prevăzut de art.144 lit.b) din Constituție, iar prin 1648 decizii au fost soluționate excepții de neconstituționalitate ridicate în fața instanțelor judecătorești, conform art.144 lit.c) din Constituție.

Semnificativ este faptul că prin 30 la sută din deciziile pronunțate de Curte în baza art.144 lit.a) din Constituție s-au admis - total sau parțial - sesizările de neconstituționalitate formulate înainte de promulgare cu privire la legile adoptate de Parlament, iar din sesizările privind neconstituționalitatea regulamentelor parlamentare, în 38 la sută din cazuri s-au pronunțat soluții de admitere totală sau parțială. În ce privește raportul dintre numărul deciziilor pronunțate de Curte în exercitarea controlului concret, posterior, al constituționalității legilor și ordonanțelor guvernamentale și numărul deciziilor prin care excepțiile de neconstituționalitate au fost admise, acesta este mult mai mic, indicând numai 8 la sută soluții de admitere. Totuși, dacă ținem seama că în cifre absolute au fost 131 de decizii prin care Curtea a declarat neconstituționale unele legi sau ordonanțe ori numai unele dispoziții cuprinse în acestea, se poate consemna pozitiv și acest segment al activității Curții, care, ca volum, deține ponderea în activitatea de control al constituționalității. În același timp, nu trebuie omisă semnificația deosebită a deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională în soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate, care exprimă în modul cel mai direct vocația Curții de protectoare a respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Problema efectelor pe care le produc deciziile Curții Constituționale comportă diverse abordări, în funcție de natura acestor efecte, determinată de atribuția în exercitarea căreia decizia a fost pronunțată, precum și în funcție de sfera subiectelor cărora le sunt opozabile deciziile Curții. Uneori, aceste abordări sunt și divergente, situație generată, în mare parte, de caracterul lapidar al formulărilor constituționale cu privire la deciziile Curții Constituționale și la efectele acestora, precum și de modul cum sunt redactate unele dispoziții cuprinse în Legea nr.47/1992, republicată, care, uneori, au fost apreciate, în doctrină, ca fiind neconforme cu prevederile art.145 din Constituție.

Singurul text din Constituție consacrat actelor Curții Constituționale este art.145, intitulat *Deciziile Curții Constituționale*, care, la alineatul (2), prevede: "*Deciziile Curții Constituționale sunt obligatorii și au putere numai pentru viitor. Ele se publică în Monitorul Oficial al României*".

Prin comparație, se poate lesne constata că sunt mult mai complete și precise dispozițiile cu privire la efectele deciziilor Curților Constituționale în constituțiile Franței, Italiei și în Legea fundamentală a Germaniei, de exemplu. Astfel, articolul 62 al Constituției Republicii Franceze prevede: "*O dispoziție declarată neconstituțională nu poate fi promulgată și nici pusă în aplicare*".

Deciziile Consiliului Constituțional nu pot fi atacate. Ele se impun puterilor publice și tuturor autorităților administrative și jurisdicționale".

Constituția Italiei prevede la art.136: "*Dacă Curtea declară neconstituțională o dispoziție a unei legi sau a unui act având forță de lege, această dispoziție încetează să fie în vigoare a doua zi de la publicarea deciziei*".

Decizia Curții se publică și se notifică Camerelor și consiliilor regionale interesate, pentru ca acestea să ia deciziile constituționale pe care le-ar considera necesare".

Legea fundamentală a Germaniei prevede, de asemenea, la art.164, paragraful 1: "*Hotărârile Tribunalului Constituțional vor fi publicate în Jurnalul Oficial, odată cu opiniile concurente sau separate care ar fi exprimate. Ele au putere de lucru judecat începând cu ziua care urmează publicării lor și nu pot fi atacate. Cele care declară neconstituțională o lege sau o normă cu putere de lege și toate cele care nu*".

Prezentarea acestor texte din constituțiile unor țări străine care, în măsură mai mare sau mai mică, au servit ca model pentru Constituția noastră din 1991, departe de a urmări să pună în lumină numai insuficiența de ordin redacțional a textului menționat al Legii noastre fundamentale, ajută să înțelegem de ce există opinii atât de fundamental divergente cu privire la efectele deciziilor Curții Constituționale. De asemenea, aceasta explică, într-o anumită măsură, de ce la noi este greu de conceput ca vreunul din guvernanți să gândească, cel puțin, cu prilejul dezbaterii în Guvern sau în Parlament a unui proiect de lege sau de ordonanță, la ceea ce Primul-*invit să facem totul pentru a elimina riscurile de neconstituționalitate susceptibile să atingă proiectele de lege chiar în ipotezele în care o sesizare a Consiliului Constituțional este puțin probabilă*".[1] Această atitudine ține nu numai de cultura constituțională a omului politic în cauză, ci, credem, și de precizia redactării textelor constituționale care conferă autoritate deciziilor Consiliului Constituțional al Franței, fără să lase loc la interpretări de natură să ducă chiar la contestarea efectelor acestora, cum se întâmplă, din nefericire, la noi.[2]

Reglementarea efectelor deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională, astfel cum este prevăzută în Constituția din 1991, a stârnit comentarii în doctrină nu numai datorită imperfecțiunii redactării dispozițiilor art.145 alin.(2), ci, mai ales, în legătură cu prevederile cuprinse la alin.(1) al aceluiași articol. Conform acestui text, "*În cazurile de neconstituționalitate constatate potrivit articolului 144 literele a) și b), legea sau regulamentul se trimite spre reexaminare. Dacă legea este adoptată în aceeași formă, cu o majoritate de cel puțin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere,*

obiecția de neconstituționalitate este înlăturată, iar promulgarea devine obligatorie". Această dispoziție a Constituției din 1991, criticată pe drept cuvânt în doctrina de specialitate, permite ca Parlamentul să ajungă Curte de casație într-un litigiu în care este parte.[3] poate, deci, ca o lege neconstituțională să devină constituțională prin voința unei majorități calificate a deputaților și senatorilor, fără se revizuiască Constituția, cu parcurgerea tuturor fazelor îndeplinirea procedurilor prevăzute pentru aceasta. Pe drept cuvânt, s-a spus că *>"această situație, în care Parlamentul se pronunță în ultimă instanță asupra constituționalității propriilor lui legi, vine în contradicție cu însăși ideea de bază care a dus la crearea, prin noua Constituție, a Curții Constituționale".*[4] Semnalăm, în acest context, că în urma adoptării noii Constituții a Poloniei, din 1997, numai în Portugalia mai există o reglementare asemănătoare cu cea cuprinsă la art.145 alin.(1) din Constituția noastră.

Chiar dacă, până în prezent, nu s-a întâmplat ca efectele vreunei decizii pronunțate de Curtea Constituțională în cadrul controlului prevăzut de art.144 lit.a) din Constituție să fie anihilate prin votul majorității de cel puțin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere, această posibilitate rămâne.

Un alt efect negativ al insuficienței reglementărilor constituționale cu privire la autoritatea deciziilor Curții Constituționale s-a manifestat prin întârzierea, uneori foarte mare, a Camerelor Parlamentului de a reexamina dispozițiile constatate ca neconstituționale. Cel mai flagrant caz este cel al Regulamentului Senatului, care, fiind trimis acestei Camere, pentru a reexamina cele 29 texte constatate neconstituționale prin Decizia nr.46 din 17 mai 1994 a Curții Constituționale, nu a fost reexaminat nici până acum. Este de observat că, în cazul constatării neconstituționalității regulamentelor, nu există nici o posibilitate de înlăturare a efectelor deciziei Curții Constituționale printr-o majoritate calificată. În acest caz, reexaminarea pe care Constituția o prevede va avea ca unică finalitate punerea de acord a prevederilor regulamentare cu normele constituționale, prin modificarea regulamentului deja adoptat de Cameră,[1] ceea ce înseamnă că Parlamentul, în materie reglementară, este obligat să respecte decizia Curții, fără posibilitatea de a-i îndepărta efectele.

Decizia prin care Curtea Constituțională, în exercitarea controlului concret, posterior, rezolvă, prin admitere, excepția de neconstituționalitate este obligatorie și produce efecte *erga omnes* și nu numai *inter partes litigantes*, deși este pronunțată în cadrul unui litigiu care există în fața justiției între anumite părți determinate. Prevederile legale declarate neconstituționale de Curte ca urmare a soluționării excepției nu mai pot face obiectul unei alte excepții de neconstituționalitate,[2]ca și acelea a căror constituționalitate a fost stabilită conform art.145 alin.(1) din Constituție. Este consecința faptului că prevederea declarată neconstituțională rămâne în legislație, dar aplicarea ei, fiind contrară supremației Constituției, încetează nu numai în procesul în care a fost invocată.

Specific efectului deciziei prin care se soluționează excepția de neconstituționalitate este faptul că, în caz de admitere, *"Curtea se pronunță și asupra constituționalității altor prevederi din actul atacat, de care, în mod necesar și evident, nu pot fi dissociate prevederile menționate în sesizare".*[3]Acesta este un caz în care Curtea poate depăși limitele stricte ale sesizării.

Caracter obligatoriu au și deciziile prin care se respinge excepția de neconstituționalitate. În doctrină s-a afirmat că *"nici o autoritate nu poate refuza aplicarea legii controlate dacă excepția a fost respinsă. Neconstituționalitatea acelei legi va mai putea fi invocată în viitor numai de către alte părți și pentru alte motive"*.^[4]

În abordarea efectelor deciziilor adoptate de Curtea Constituțională, trebuie să se țină seama, desigur, de tipologia deciziilor. Unele vor fi efectele deciziilor simple sau extreme, prin care se constată neconstituționalitatea integrală sau parțială a legii ori a ordonanței, ori prin care se respinge excepția de neconstituționalitate, altele vor fi efectele deciziilor interpretative sau intermediare.

În practica sa, Curtea Constituțională a fost pusă în situația de a pronunța, atât în cadrul activității sale de control preventiv, abstract, cât și în exercitarea controlului concret, posterior, 27 de decizii prin care a condiționat caracterul constituțional al dispoziției legale supuse controlului de o anumită interpretare a acesteia. În aceste cazuri, în mod evident, forța juridică obligatorie a deciziei se răsfrânge și asupra interpretării date de Curte, care devine obligatorie. Modificarea adusă Legii nr.47/1992, în anul 1997, interzicând Curții să se pronunțe asupra modului de interpretare și aplicare a legii, a adus precizarea că, în decizie, Curtea se poate pronunța numai asupra înțeleșului său contrar Constituției.^[5]

Un alt caz în care Curtea Constituțională se pronunță prin decizie, conform art.144 din Constituție și art.13 din Legea nr.47/1992, vizează contestațiile care au ca obiect constituționalitatea unui partid politic.

Sub aspectul efectelor specifice deciziei pronunțate, Curtea Constituțională, în cazul în care admite contestația, constatând că un anumit partid este neconstituțional, comunică decizia Tribunalului municipiului București, pentru radierea partidului politic neconstituțional din evidența partidelor politice legal constituite.^[1]Bineînțeleș că, și în acest caz, decizia va produce efecte *erga omnes* și *ex nunc*, ca și în cazul celorlalte decizii ale Curții.

În exercitarea unor atribuții ale Curții, art.13 din Legea nr.47/1992 prevede că aceasta emite hotărâri, și anume: când veghează la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui României și confirmă rezultatele sufragiului; când constată existența împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României și comunică cele constatate Parlamentului și Guvernului; când veghează la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului și confirmă rezultatele acestuia; când verifică îndeplinirea condițiilor pentru exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni.

În toate aceste cazuri, prin lege s-a prevăzut că actele emise sunt hotărâri, deși se poate observa că, în realitate, Curtea este pusă în situația de a verifica, de a constata, de a lua act de săvârșirea anumitor operațiuni, de a veghea la efectuarea anumitor operațiuni, sau la desfășurarea anumitor proceduri, care prezintă indiscutabil interes public și pentru care, totuși, Constituția nu prevede decât tot emiterea de decizii.

În unele situații, s-a considerat că hotărârea Curții Constituționale are numai caracterul unui aviz sau al unui act de constatare, cum este cazul hotărârii prin care

se constată existența împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de președinte al României sau a hotărârii prin care se verifică îndeplinirea condițiilor formale și de fond ale inițiativei legislative populare.<<a href="#"_ftn2" name="_ftnref2" title>[2]

Indiferent de natura hotărârilor Curții, fie că sunt considerate acte jurisdicționale, fie că li se contestă această calitate, fiind considerate ca simple acte de constatare sau avize, ele își produc efectele pe care Constituția și legea le conferă, în raport cu atribuția exercitată de Curte, forța lor juridică neputând fi contestată sau confirmată de nimeni, întrucât sunt emise în exercitarea unei atribuții constituționale, exclusive a Curții. Într-un singur caz, în exercitarea atribuției ce-i revine, Curtea Constituțională emite aviz, cu efectele specifice ce decurg din natura acestui act. Conform art.144 lit.f) din Constituție, Curtea dă aviz consultativ pentru propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României. Așa cum prevede Legea nr.47/1992, avizul se emite de plenul Curții Constituționale, cu votul majorității judecătorilor Curții, pe baza dezbaterii raportului prezentat de 3 judecători, a propunerii de suspendare, a dovezilor și investigațiilor făcute. Avizul Curții Constituționale se comunică celor două Camere ale Parlamentului și Președintelui României.

În doctrina juridică, în special din ultima vreme, s-au conturat opinii care contestă efectul general obligatoriu al deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională, îndeosebi în ce privește deciziile pronunțate în exercitarea controlului concret, ulterior, de constituționalitate.[3] Fără a insista asupra argumentelor, în mod indiscutabil, demne de atenție în marea lor majoritate, cei ce susțin efectul relativ al deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională extrapolează efectele controlului de constituționalitate exercitat, pe cale de excepție, de instanțele judecătorești, cum a fost prevăzut în regimul Constituțiilor din 1923 și 1938, care prevedeau expres, în art.103 și, respectiv, art.75, că *"judecata asupra neconstituționalității legilor se mărginește numai la cazul judecat"*.

Considerăm, totuși, fără a nega valoarea unora din argumentele contra, că apartenența contenciosului constituțional la dreptul public impune examinarea problematicii efectelor deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională în sensul cel mai larg posibil, care merge, în opinia noastră, până la justificarea opozabilității *erga omnes*.

De altfel, caracterul lapidar, lipsa de precizie a textului art.145 alin.(2) din Constituție nu pot avea semnificația excluderii caracterului general al obligației de respectare a deciziilor Curții Constituționale, așa cum se argumentează uneori. O problemă cu consecințe deosebite o constituie, pe fondul discuțiilor din doctrină, tendința unor instanțe judecătorești, uneori chiar a instanței supreme, de a pronunța, în mod deliberat, soluții care contravin deciziilor Curții Constituționale și de a continua aplicarea unor texte de lege declarate neconstituționale. Un exemplu în acest sens îl constituie Decizia nr.3277 din 28 septembrie 1999 a Secției penale a Curții Supreme de Justiție, prin care se contestă aplicabilitatea (în fond caracterul obligatoriu) Deciziei nr.486 din 2 decembrie 1997 a Curții Constituționale, prin care s-a constatat că *"art.278 alin.6 din Codul de procedură penală este constituțional numai în măsura în care nu oprește persoana nemulțumită de soluționarea plângerii împotriva măsurilor sau actelor efectuate de procuror sau efectuate pe baza dispozițiilor date de acesta și care nu ajung în fața instanțelor judecătorești să se adreseze justiției în temeiul art.21*

din Constituție, ce urmează să se aplice în mod direct". Singurul argument al instanței supreme în pronunțarea soluției pe care o comentăm l-a constituit inexistența unor dispoziții legale să reglementeze posibilitatea sesizării de judecată ipoteza avută vedere Curtea Constituțională, considerând că nu se poate face aplicarea directă a textului constituțional prevede liberul acces la justiție.

Confruntată, în cauze concrete, cu asemenea poziții ale unor instanțe judecătorești în legătură cu opozabilitatea deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională, aceasta a stabilit, printr-o recentă decizie, că "deciziile pronunțate în cadrul soluționării excepțiilor de neconstituționalitate nu produc doar efecte relative, *inter partes*, în cadrul procesului în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate, ci produc efecte absolute, *erga omnes*."^[1] Curtea și-a fundamentat această susținere pe dispozițiile art.145 alin.(2), art.16 alin.(1) și art.51 din Constituție, reținând, în esență, că, măsura care deciziile Curții Constituționale nu ar produce efecte *erga omnes*, s-ar putea ajunge la situația ca una și aceeași dispoziție legală a cărei neconstituționalitate, prin ipoteză, a fost declarată printr-o decizie anterioară Curții să nu se aplice în procesul cadrul căreia excepția ridicată, dar, pe de altă parte, nestingherit orice alt proces sau împrejurare care pune problema unui fața unei instanțe judecătorești. Totodată, cât privește conturarea sferei subiectelor drept față deciziile pronunțate temeiul art.144 lit.c) din Constituție le sunt opozabile, Curtea mai stabilit că, >"astfel cum rezultă indirect din cuprinsul art.23 alin.(3) și alin.(6) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, nu produc efecte **erga omnes**, ci doar **inter partes** (efecte relative) acele decizii ale Curții Constituționale prin care au fost respinse excepțiile de neconstituționalitate".

Ca o consecință a caracterului obligatoriu *erga omnes* al deciziilor Curții Constituționale, pronunțate în baza "prevederea normativă a cărei neconstituționalitate a fost constatată nu mai poate fi aplicată de nici un subiect de drept (cu atât mai puțin de autoritățile și instituțiile publice), încetându-și de drept efectele, pentru viitor, și anume de la data publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, potrivit tezei a doua din fraza întâi a art.145 alin.(1) din Constituție".

Desigur, aceste preocupări ale Curții Constituționale pentru respectarea textelor constituționale și a celor cuprinse în Legea nr.47/1992, care se referă la efectele deciziilor pe care Curtea le pronunță, nu sunt suficiente pentru evitarea, pe viitor, a neaplicării deciziilor Curții de către autoritățile publice chemate să le aducă la îndeplinire. În cadrul demersurilor necesare pentru eliminarea unor astfel de comportamente neconstituționale, profund dăunătoare ideii de consolidare a statului de drept, credem că luarea în considerare a modificării textelor constituționale care privesc efectele deciziilor Curții, în cadrul proiectelor de revizuire a Legii fundamentale despre care, în ultima vreme, se discută atât de mult, ar fi salutară. De asemenea, în cadrul normativ existent, sporirea pe viitor a preocupării Guvernului de a interveni cu mai multă promptitudine prin proiecte de modificare a legilor care cuprind texte declarate neconstituționale de Curtea Constituțională și de a controla respectarea de către toate autoritățile din subordinea sa a deciziilor Curții Constituționale, se înscrie ca demersuri absolut necesare, în concertare cu majoritatea parlamentară, pentru asigurarea conformității legilor cu Constituția.

Într-o normală logică, derivând din principiile statului de drept și ale organizării judiciare, instanțele judecătorești obligate prin Constituție să se supună numai Constituției și legii în soluționarea litigiilor pe cale judecătorească sunt, în egală măsură, supuse respectării deciziilor definitive și obligatorii ale Curții Constituționale.

Constantin DOLDUR
Judecător la Curtea Constituțională

[1] Decizia nr.169 din 2 noiembrie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României nr.151/2000.

[1] Art.30 din Legea nr.47/1992.

[2] *stiția constituțională*, Editura Lumina Lex, București, 1995, p.351. Prin Decizia nr.82/2000, Curtea Constituțională având a se pronunța din oficiu, asupra unei inițiative cetățenești de revizuire a Constituției a stabilit că, în acest caz, actul emis de Curte este decizia și nu hotărârea, fiind aplicabile dispozițiile art.36 și art.13A) lit.a), teza finală din Legea nr.47/1992.

[3] A se vedea: **Tudor Drăganu**, *Drept constituțional și instituții politice, Tratat elementar*, vol.I, Lumina Lex, 1998, p.328 și urm.; **Tudor Drăganu**, *Efectele juridice ale deciziilor și hotărârilor Curții Constituționale*, I și II, în "Revista de drept comercial", nr.1/1999 și nr.3/1999; **Genoveva Vrabie**, *Organizarea politico-etatică a României. Drept constituțional și instituții politice*, vol.II, ediția a III-a, Editura "Cugetarea" Iași, 1999, p.374.

[1] Art.22 alin.(4) din Legea nr.47/1992.

[2] Art.23 alin.(3) din Legea nr.47/1992.

[3] Art.25 alin.(2) din Legea nr.47/1992.

[4] **Ioan Muraru, Mihai Constantinescu**, *op.cit.*, p.162.

[5] Art.2 alin.(3) din Legea nr.47/1992.

[1] **Dominique Rousseau**, *Le Conseil constitutionnel*, în volumul "La vie politique en France", Editions du Seuil, 1993, p.129, sous la direction de Dominique Chagnollaude.

[2] A se vedea, **dr.Corneliu-Liviu Popescu**, *Conformitatea cu Legea fundamentală și Convenția Europeană a Drepturilor Omului a competenței procurorului de a lua măsura arestării preventive în lumina jurisprudenței Curții Constituționale*, în revista "Dreptul" nr.6/1999, care lansează apelul către instanțele judecătorești să ignore jurisprudența în materie a Curții Constituționale, demers dificil de considerat compatibil cu valorile statului de drept.

[3] A se vedea **Tudor Drăganu**, *op.cit.*, p.309.

[4] **Ibidem**, p.309-310.

[1] Cuvintele aparțin profesorului Louis Favoreu, de la Universitatea Aix en Provence, judecător al Curții Constituționale din Bosnia-Herțegovina, și au fost rostite la Reuniunea internațională care a avut loc la Bologna, în zilele de 12-13 noiembrie 1999, cu tema: *Justiția constituțională și dezvoltarea democratică în Europa centrală și de est*.

*Comunicare prezentată la masa rotundă "Exigențele statului de drept " organizată de Universitatea Mihail Kogălniceanu - Iași, 6 mai 2000

[1] a se vedea **Tudor Drăganu**, *Drept constituțional și instituții politice*, Lumina Lex, 1998, p.307; **Ioan Muraru, Mihai Constantinescu**, *Curtea Constituțională a României*, Editura Albatros, București, 1997, p.43; **Ioan Muraru**, *Drept constituțional și instituții politice*, Editura Actami, București, 1998.

[2] A se vedea, de exemplu, Decizia nr.207/1997, publicată în Monitorul Oficial al României nr.77/1998; Decizia nr.38/1998, publicată în Monitorul Oficial al României nr.177/1998.

[3] **Ion Deleanu**, *Justiția constituțională*, București, 1995, p.222. Menționăm, totuși, că procedeul folosit în Legea nr.47/1992 de a se prevedea și alte categorii de acte ale Curții Constituționale, deși acestea nu sunt terminologic identice cu cele indicate generic în Constituție, este practicat și în alte țări; de exemplu, Italia, Polonia (a se vedea *Bulletin de jurisprudence constitutionnelle*, Edition spéciale, Textes de base 5, Conseil de l'Europe, Commission de Venise).